

ביהמ"ש: לא ניתן לברר בייצוגית אם איזי פורקס הפרה את החוק

משקיעים בזירת המסחר איזי פורקס טוענים כי הפסידו מיליוני שקלים תוך זמן קצר, תוך שהחברה ניזונה מההפסדיהם ופעלה נגדם? המחוזי דחה חלק מהותי מתביעה ייצוגית נגד איזי פורקס וקבע כי לא ניתן לברר את הנזק למשקיעים ואת היקף הקבוצה לה מגיע פיצוי
אלה לוי-וינריב 8/12/15

בשנים האחרונות נפגשים בבתי המשפט רבים מהמשקיעים בזירות המסחר האלטרנטיביות (זירות הפורקס) עם החברות שבאמצעותן סחרו בזירה המסוכנת וההפכפכה, כשרוב המשקיעים טוענים טענה מרכזית אחת: הפסדנו מאות אלפי שקלים (או יותר) בעקבות התנהלות חברות הפורקס.

אחת התביעות הבולטות שנידונה בבית המשפט המחוזי בתל-אביב הייתה תביעת ענק, ובקשה לאישורה כ"יצוגית" בהיקף של כחצי מיליארד שקל, שהגישו משקיעים נגד חברת איזי פורקס, מהמובילות בתחום המסחר בזירות הפורקס בישראל, זאת בטענה כי משקיעים איבדו מאות אלפי שקלים, ולעיתים אף מיליוני שקלים, תוך זמן קצר, כיוון שהחברה ניזונה מההפסדיהם ופעלה נגדם במה שמכונה על-ידיהם "הונאת הפורקס".

אחת הטענות המרכזיות של התובעים הייתה שאיזי פורקס עסקה ביעוץ, שיווק וניהול תיקי השקעות, ובשל כך היא כפופה להוראות חוק הסדרת העיסוק ביעוץ השקעות, בשיווק ובניהול תיקי השקעות (חוק הייעוץ), הקובע בין היתר איסור מחמיר על ניגודי עניינים, חובת גילוי על כל ניגוד עניינים אפשרי וכן איסור לעסוק ביעוץ, בשיווק או בניהול השקעות ללא רישיון.

בהחלטת ביניים שניתנה בתיק באוגוסט אשתקד קבע בית המשפט כי קיים סיכוי סביר שאיזי פורקס אכן עסקה ביעוץ ושיווק השקעות ואף ביצעה פעילות של ניהול תיקי השקעות באמצעות חברת פורקס סנטר - ועל כן כפופה לחוק הייעוץ.

התובעים הייצוגיים בתיק כבר היו בטוחים שהנה עוד רגע ישנה בית המשפט את כללי המשחק בזירת הפורקס ואת היחסים בין החברות בזירה למשקיעים. ואולם, בהחלטה הבאה בתיק, שניתנה בשבוע שעבר, צינן בית המשפט המחוזי את ההתלהבות, כאשר דחה את סעיפי התביעה הייצוגית נגד איזי פורקס בכל הנוגע לשאלה האם החברה הפרה את חובותיה כמספקת שירותי ייעוץ השקעות.

הסיבה לדחיית הטענה הספציפית הייתה כמעט טכנית, והיא חוסר היכולת לאתר ולפצות את הקבוצה שהוגדרה בתביעה הייצוגית.

המבקשים הייצוגיים בתיק הם לקוחות לשעבר של איזי פורקס. במסגרת התביעה והבקשה הם ביקשו לייצג את "כל הלקוחות שהפסידו כסף באיזי פורקס".

בשלב הראשון התנהל הדיון בבקשה לאישור התובענה הייצוגית ביחס לשתי שאלות: תחולת חוק ייעוץ השקעות על איזי פורקס; והאם אפשר לתבוע סעד כספי על-פי עילת הפרה חובה חקוקה מכוח העילות בחוק ייעוץ השקעות.

בעניין זה קבע בית המשפט כי חוק ייעוץ השקעות והוראות הסעיפים שלהפרתם טוענים המבקשים חוקקו בראש ובראשונה לטובת ציבור המשקיעים ולהגנה על כספם, וכי המבקשים עמדו בנטל הנדרש להם להוכיח כי אין מניעה לתבוע סעד כספי על-פי עילת הפרת חובה

חקוקה מכוחם.

באשר לשאלה העובדתית האם איזי פורקס ייעצה, שיווקה או ניהלה השקעות, נקבע כי "די בתשתית הראייתית שהניחו המבקשים בשלב זה כדי לבסס מסקנה כי קיים סיכוי סביר להכרעה לטובתם בשאלה אם עסקה איזי פורקס בייעוץ השקעות".

באשר לניהול תיקי השקעות, נקבע כי לא הונחה כל תשתית ראייתית המוכיחה כי איזי פורקס עסקה במישרין בניהול תיקי השקעות, ואולם, לאור טענות המבקשים כי חלק מתיקי השקעות של לקוחות איזי פורקס נוהלו על-ידי חברה אחרת היא חברת פורקס סנטר בע"מ, וכי זו האחרונה היא "בשר מבשרה של איזי פורקס" ומספר ראיות שהובאו בעניין - נקבע כי המבקשים עמדו גם בנטל ההוכחה הראשוני הרובץ לפתחם להבאת תשתית ראייתית התומכת לכאורה גם בטענתם כי איזי פורקס ביצעה פעילות של ניהול תיקי השקעות, ככל שהדבר נעשה באמצעות חברת פורקס סנטר.

החלטות אלה נתנו רוח גבית לתובעים, אך רוח זו נבלמה מעט בשבוע שעבר, כאשר נידונה והוכרעה בהחלטת ביניים השאלה האם איזי פורקס אכן הפרה את חוק הייעוץ.

איזי פורקס טענה, באמצעות עורכי הדין רון ברקמן, גלעד פורת ושרון מרקוביץ' ממשרד ברקמן, וקסלר, בלום ושות', כי המבקשים הייצוגיים לא בנטל ההוכחה הראשוני הרובץ לפתחם להבאת תשתית ראייתית התומכת בטענותיהם כי בוצעה פעילות של ייעוץ שיווק וניהול תיקי השקעות, ובנטל הנדרש מהם להוכחת התקיימותם של התנאים לאישור התובענה כייצוגית בעילה של הפרת החוק.

עוד לטענת החברה, הפעילות האמורה בוצעה באופן מצומצם ביותר, ומכאן שאין בתיק "קבוצה" הומוגנית של תובעים או "קבוצה" בכלל – אלפי לקוחות ביצעו מאות אלפי עסקאות, בנסיבות שונות, בדרכים שונות, במועדים שונים ובהתבסס על נתונים שונים; אין אפשרות מעשית ואף לא תיאורטית לבחון בהליך ייצוגי את כל מאות אלפי העסקאות שבוצעו במשך שנים על-ידי אלפי לקוחות, בכדי לברר מתוכן את אותו "חלק קטן ביותר" של עסקאות בהן ניתן ייעוץ לכאורי.

השופט שאול שוחט קיבל טענה זו וקבע כי סעיף זה של התביעה - הטענה כי איזי פורקס הפרה את חוק הייעוץ השקעות - אינו מתאים להתברר במסגרת תביעה ייצוגית, בשל חוסר היכולת להגדיר את הקבוצה הנפגעת.

"במקרה דנן לא ניתן יהיה ליתן פיצוי לחברי הקבוצה בלי לאתר תחילה את אלה שכלפיהם בוצעה פעולה של ייעוץ, שיווק או ניהול תיקי השקעות (ואין בנמצא שיטה קבילה ויעילה לזיהויים – אלא על דרך של ביצוע בדיקה אינדיבידואלית של מלוא התקשורת שהתקיימה בין איזי פורקס לבין כל אחד מהם והם), ובלי לבחון לגבי כל אחד ואחד מאלה שיימצאו את הנסיבות המיוחדות לו שהביאו אותו להשקיע באיזי פורקס ולאבד את כספי השקעתו", נכתב בהחלטה. "בנסיבות אלה, ניתן לומר כי אין הדיון מתאים לבירור על דרך של תביעה ייצוגית, שיהפוך להליך מסורבל, ממושך, מייגע ובלתי יעיל, בו יידרש בית המשפט לבחון את דבר מהימנותם של גרסת כל אחד מיחיד הקבוצה".

ואולם, גם במקרה זה מדובר בהחלטת ביניים בלבד, אשר לא הביאה לסימום של ההליך ארוך-השנים שנפתח עם הגשת התביעה בשנת 2010. שאר העילות בגינן הוגשה התביעה יידונו על-ידי בית המשפט בעוד כחודשיים - ורק כשתתקבל בהן ההחלטה הסופית, נוכל לבחון האם משהו ישתנה בזירת הפורקס, או שעולם כמנהגו ינהג.